

K pojmu dlhodobosti v rámci trestného činu nebezpečného prenasledovania

To the Concept of Long-term in the Context of the Criminal Offense of Dangerous Pursuing

Stanislav Mihálik

Abstract: *In the paper, the author deals with the criminal offense of dangerous pursuing in accordance with paragraph 360a of the Criminal Code of the Slovak Republic, which is a part of the Slovak criminal legislation with effect from 1st September 2011. The basic outline of the criminal characterization presented in the paper is supplemented by its main theme which is the interpretation of the term “long-term” by the criminal offense of dangerous pursuing. The presented paper deals with this topic in general, with respect to the opinions of individual authors as well as to the application level. The author uses in particular the starting points of the doctrine and the application practice of the Slovak Republic and the Czech Republic, while comparing them with respect to the mutual applicability of approaches. A relatively new element is the legal sentence adopted by the Criminal College of the Supreme Court of the Czech Republic no. R 41/2019 which represents in the Czech Republic some element of the completion of the formation of settled practice in relation to the interpretation of the term “long-term pursuing”.*

Key Words: *Criminal Law; Criminal Code; Dangerous Pursuing; Long-term; Long-term Pursuing; Interpretation of Terms; Application Practice; Supreme Court of the Slovak Republic; Supreme Court of the Czech Republic; the Slovak Republic; the Czech Republic.*

Abstrakt: *Autor sa v predkladanom príspevku venuje trestnému činu nebezpečného prenasledovania v zmysle § 360a Trestného zákona Slovenskej republiky, ktorý je súčasťou slovenského trestného zákonodarstva s účinnosťou od 1. septembra 2011. Základný náčrt trestnoprávnej charakteristiky je v rámci príspevku doplnený o jeho ťažiskovú tému, ktorou je výklad pojmu „dlhodobosť“ v rámci trestného činu nebezpečného prenasledovania. Predložený príspevok sa venuje uvedenej téme v rovine všeobecnej, s ohľadom na názory jednotlivých autorov, a rovnako tak aj v rovine aplikačnej. Autor v príspevku využíva predovšetkým východiská doktríny a aplikačnej*

praxe Slovenskej republiky a Českej republiky, pričom ich podrobuje komparácii, najmä s ohľadom na prípadnú vzájomnú aplikovateľnosť prístupov. Pomerne novým prvkom je právna veta prijatá Trestným kolégiom Nejvyššího soudu České republiky R 41/2019, ktorá predstavuje na území Českej republiky akýsi prvok zavŕšenia formovania ustálenej praxe vo vzťahu k výkladu pojmu „dlhodobosť prenasledovania“.

KLúčové slová: *Trestné právo; Trestný zákon; Trestní zákoník; nebezpečné prenasledovanie; dlhodobosť; dlhodobé prenasledovanie; výklad pojmov; aplikačná prax; Najvyšší súd Slovenskej republiky; Nejvyšší soud České republiky; Slovenská republika; Česká republika.*

Úvod do problematiky

Trestný čin nebezpečného prenasledovania v zmysle § 360a Zákona č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) predstavuje skutkovú podstatu trestného činu, ktorej zaradením do deviatej hlavy osobitnej časti Trestného zákona medzi trestné činy proti iným právam a slobodám s účinnosťou od 1. septembra 2011 (zákonom č. 262/2011 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony) reagoval zákonodarca na prípady množiacich sa útokov, ktoré samé osebe nedisponovali intenzitou vlastnou pre trestný čin alebo priestupok, hoci boli spôsobilé mať vplyv (dokonca podstatný) na kvalitu jednotlivca. V praktických dopadoch Slovenská republika pristúpila prijatím predmetnej úpravy v zmysle praxe iných európskych štátov (napríklad Rakúsko, Nemecko, Česká republika) k postihovaniu „stalkingu“, hoci Trestný zákon daný pojem nepozná, nepoužíva a, logicky, neponúka jeho výklad. Stalking je možné v intenciách všeobecne akceptovaného vnímania (rovnako tak na účely predkladaného príspevku) chápať ako konanie spočívajúce v zlovoľnom, úmyselnom a systematickom prenasledovaní či obťažovaní inej osoby, pričom vo vzťahu k obeti má takéto správanie dopad na kvalitu jej života, respektíve objektívny alebo subjektívizovaný dosah na jej bezpečnosť.¹ Dovoľme si uviesť, že predmetný trestný čin nepredstavoval v čase zakomponovania do Trestného zákona úpravu, ktorá by postihovala správanie, ktoré doposiaľ nebolo nijakým spôsobom dotknuté, skôr je možné uvedené

¹ K tomu pozri bližšie IZAKOVIČ, M. Stalking – trestný čin nebezpečného prenasledovania. In: *Právne listy* [online]. 2017-04-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a554-stalking-trestny-cin-nebezpecneho-prenasledovania>.

vnímať ako určitý zjednocovací prvok, ktorý mal za cieľ pôsobiť vo vzťahu k postihovaným aspektom obťažovania či prenasledovania komplexne; niektoré fragmenty, ktoré postihuje predmetná skutková podstata trestného činu, teda boli v rámci Trestného zákona obsiahnuté, boli však roztrieštené do viacerých ustanovení a neplnili tým sledovaný účel. Samotné *ratio* danej skutkovej podstaty spočíva v tom, že chráni pred obťažovaním či prenasledovaním takej intenzity, ktorá už ovplyvňuje psychickú, prípadne fyzickú integritu osoby poškodenej (respektíve kvalitu jej života); určenie tejto hranice (toho, čo je ešte správaním akceptovateľným, respektíve kedy už ide o správanie škodlivé) je naozaj náročné – jej určenie neprichádza do úvahy generálne v rovine *en bloc*, najmä ak ide o postupné konanie páchatel'a počas dlhšieho obdobia, ktoré je sprevádzané bezvýslednosťou a môže byť pretavené do závažnejších aktov voči osobe poškodeného. Uvedené sa odráža v objekte predmetného trestného činu, ktorý je možné vyjadriť ako záujem na pokojnom občianskom spolunažívaní a spolužití jednotlivcov a na ochrane pred rôznymi formami a podobami závadového správania (či už pôjde o nebezpečné vyhrážky, prenasledovanie alebo iné podoby obmedzovania v obvyklom spôsobe života). Trestný čin nebezpečného prenasledovania je ohrozovacím trestným činom; jeho systematické zaradenie za trestný čin násilia proti skupine obyvateľov v zmysle § 359 Trestného zákona a trestný čin nebezpečného vyhrážania v zmysle § 360 Trestného zákona nie je náhodné – pre nás je k nim predmetný trestný čin vo vzťahu subsidiarity, a preto je ich jednočinný súbeh vylúčený.

Nebezpečné prenasledovanie a výklad pojmov

Je pomerne známym faktom, že na to, aby sa novoprijatá právna úprava dostala plne do aplikačnej sféry, vyžaduje si to určitý čas. Tak tomu bolo aj v prípade trestného činu nebezpečného prenasledovania; v praktickej rovine nadobúdala relevanciu až s odstupom času. To znamená, že kriminalizovaním uvedeného správania sa postupne vytvárala prax, ktorá však bojovala s mnohými prekážkami. Okrem samotného počiatočného problému orgánov činných v trestnom konaní, spočívajúceho v subsumpcii správania (respektíve skutkov) pod uvedený trestný čin, teda problému s právnou kvalifikáciou, absentovala predovšetkým relevantná judikatúra spojená najmä s výkladom pojmov. Prax vyzerala tak, že hoci Trestný zákon obsahoval relevantné ustanovenie, ktorým bolo možné postihovať správanie vo forme „stalkingu“, tá istá právna úprava obsahovala terminológiu, ktorej výklad bol neznámy absolútne alebo relatívne vo vzťahu

k tomuto konkrétnemu ustanoveniu. Vo vzťahu k absolútnej neznalosti obsahu pojmov máme na mysli termíny „dlhodobá“ a „podstatným spôsobom zhoršená kvalita života“, v prípade neznalosti relatívnej je to spojenie „dôvodná obava“, ktoré síce bolo predmetom výkladu (či už doktrinálneho alebo súdneho) vo vzťahu k § 360 Trestného zákona, avšak konkrétny význam vo vzťahu k ustanoveniu v zmysle § 360a Trestného zákona bol otázkou času a aplikačnej praxe. Sledujúc naplnenie podstaty zásady *nullum crimen sine lege certa*, spočívajúcej v záujme na presnosti a určitosti vyjadrenia právnych noriem ako pravidiel správania sa v Trestnom zákone, sa stali uvedené pojmy predmetom nielen vedeckej činnosti autorov a doktríny ako takej, ale postupne aj ťažiskom rozhodovacej činnosti súdov. V nadväznosti na to môžeme s odstupom viac ako ôsmich rokov uviesť, že prax v spojitosti s vyššie uvedenými termínmi je pojem od pojmu iná. Pojem „dôvodná obava“ nepôsobil v rámci praxe nijakým spôsobom problematicky, v plnej miere išlo o prebratie doktrinálneho a súdneho výkladu vo vzťahu k použitiu v rámci trestného činu uvedeného nebezpečného vyhrážania. Tento pojem je aplikačnou praxou orgánov činných v trestnom konaní i súdov, a rovnako tak aj judikatúrou a odbornou literatúrou v širokej miere natoľko rozanalyzovaný a precizovaný, že v praxi nespôsobuje žiadne problémy.² Základným argumentom je to, že ide o obsahové vymedzenie pojmu vo všeobecnosti, nie o jeho obsahové vymedzenie účelovo vo vzťahu k niektorému z paragrafov Trestného zákona; prakticky možno uvedené vnímať ako výklad platný pre celý rámec právneho predpisu. Na strane druhej, použitie spojenia „podstatným spôsobom zhoršená kvalita života“ bolo v rámci Trestného zákona použitím primárnym, a preto si uvedený pojem vyžadoval naplnenie obsahu. Už na prvý pohľad je zřejmé, že podstatou jeho vymedzenia je predovšetkým určenie toho, čo už možno kvalitatívne vnímať za podstatné zhoršenie kvality života, respektíve odlišenie prípadov, ktoré síce predstavujú zhoršenie kvality života, ale nedosahujú mieru zhoršenia podstatného. Aj vzhľadom na uvedené skutočnosti daný pojem nepredstavoval v súdnej praxi vážnejšie problémy, čo sa odrazilo i v teoretických východiskách v rámci doktríny. Môžeme konštatovať, že tieto sú vnímané v dostupnej literatúre pomerne súrodo; za všetky prístupy doktríny môžeme uviesť názor, ktorý vníma zhoršenie kvality života ako „*posun v kvalite života, ktorý osoba subjektívne vníma ako negatívum* [...], naj-

---

² Bližšie pozri ŠANTA, J. a E. PFUNDNER. Nebezpečné prenasledovanie – stalking. In: *Epi.sk – Ekonomické právne informácie* [online]. 2012-03-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/Nebezpecne-prenasledovanie-stalking.htm>.

častejšie spočíva v psychickej traume alebo aspoň v nepokoji z toho, že prenasledovanie môže pokračovať alebo sa môže vyvinúť do tvrdsích atakov [...], že môže narušiť rodinné či iné medzil'udské vzťahy poškodeného, poškodiť ho v spoločnosti či v zamestnaní [...], môže sa prejaviť nielen vo vnímaní poškodeného, ale aj vo vonkajšom svete.³ Uvedený základný rámec prostredníctvom vnímania doktríny je potom dôkladne doplnený aplikácnou praxou, primárne s ohľadom na individuálne okolnosti prípadu.

Osobitná situácia však nastáva v spojitosti s výkladom spojenia „dlhodobo prenasleduje“, obzvlášť s akcentom kladeným na dlhodobosť tejto činnosti. Problém nevzniká v spojitosti s pojmom „prenasleduje“; konkrétne formy, ktoré prichádzajú do úvahy v spojitosti s možnosťou vyvodenia trestnej zodpovednosti, špecifikuje zákonodarca taxatívnym spôsobom v jednotlivých písmenách § 360 ods. 1 Trestného zákona [ergo v písmenách a) až e)]. Predmetný taxatívny výpočet je modifikovaný tým, že v zmysle písm. e) ide o akúsi generálnejšiu klauzulu, ktorá prostredníctvom znenia „[iného] *inak obmedzuje v jeho obvyklom spôsobe života*“ poníma aj iné prípady subsumovateľné pod prenasledovanie (okrem tých, ktoré zákonodarca explicitne pomenoval, je možné sem zaradiť napríklad formy menšieho poškodzovania cudzieho majetku, prípadne rušenie nočného pokoja či inej formy oddychu poškodeného), a to s ohľadom na ich obsahovú podstatu. Konkrétne posúdenie je však v rukách orgánu, ktorý danú právnu normu na zistený skutkový stav aplikuje; základnou podmienkou však je, že takéto prípady ďalšieho (iné) obmedzovania poškodeného v obvyklom spôsobe života sú obdobné k tým, ktoré zákonodarca v rámci písmen a) až d) legislatívne vyjadril.

Pojem „dlhodobo“, ktorý z hľadiska všeobecnej teórie trestného práva predstavuje fakultatívny znak objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu, spôsobuje v praktických dosahoch aplikáčnej praxe zjavne najväčšie problémy, a práve uvedenému sa ťažiskovo venuje náš príspevok. Pokiaľ nazrieme do Trestného zákona, uvedené využitie časového hľadiska ako znaku skutkovej podstaty trestného činu je stanovené, dovolíme si povedať, absolútne neurčito, keďže ponecháva samotný výklad pojmu na posúdenie v rámci individuálneho prípadu. Na strane druhej si však uvedomujeme, že takéto vymedzenie je z hľadiska účelového nastavenia trestného činu vymedzením najpresnejším,⁴ keďže dokáže

³ Bližšie pozri BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1206. ISBN 978-80-7400-394-3.

⁴ Platí, že presné vymedzenie časového obdobia (ergo vymedzenie presného časového obdobia, ktoré je potrebné vnímať pod pojmom „dlhodobo“, teda absolútne určito) by pôso-

pružne a dynamicky reagovať na rôzne časové obdobia prenasledovania; predovšetkým je podstatné, že „dlhodobosť prenasledovania“ je potrebné vnímať nie izolovane, ale prísne v relácii k intenzite takéhoto prenasledovania. Ešte predtým, ako pristúpime k náhľadu na výklad pojmu „dlhodobo“ v rámci dostupnej rozhodovacej činnosti súdov, je vhodné ponúknuť základný prehľad vnímania výkladu uvedeného pojmu v relevantnej doktríne. S ohľadom na uvedené môžeme povedať, že prístupy k danej otázke majú prakticky rovnaký základ, ale rôznu stupeň rozpracovanosti. O rovnakom základe hovoríme v súvislosti s kvalitatívnou a kvantitatívnou stránkou daného výkladu. Na jednej strane nachádzame prístupy autorov, ktorí vymedzujú pojem „dlhodobo“ prostredníctvom kvalitatívnej stránky danej otázky,⁵ teda s pomocou určitej sukcesie vynútených kontaktov (respektíve pokusov o ne), ktoré sú spôsobilé vyvolať dôvodnú obavu o život alebo zdravie, prípadne podstatným spôsobom zhoršiť kvalitu života jednotlivca. Spravidla sa to bude týkať sústavného, vytrvalého, tvrdošijného a systematicky vykonávaného konania, ktoré vybočuje z bežných noriem správania sa a ktoré sa môže v niektorých prípadoch aj stupňovať.⁶ V daných prípadoch sa autori zaoberajú predovšetkým povahou útokov, ktoré predstavujú prenasledovanie. Do daného rámca môžeme zaradiť aj také prípady, v rámci ktorých autori poukazujú na význam stránky kvalitatívnej, bez náčrtu či odkazu na stránku kvantitatívnu (teda na početnosť útokov v sledovanom období). Na strane druhej rovnako nachádzame názory,⁷ podľa ktorých je potrebné klásť primárny dôraz na stránku kvantitatívnu, teda na početnosť útokov, pričom stránka kvalitatívna, t.j. povaha útokov či ich intenzita, je vnímaná ako stránka sekundárna, respektíve len podporná. A napokon tretiu skupinu tvoria názory autorov, ktoré však nie sú vnútorne súrodé

---

bielo s ohľadom na zabezpečenie ochrany pred „stalkingom“ obmedzujúco, a to najmä v prípadoch, kedy by konanie páchatel'a naplnilo vzhľadom na jeho intenzitu znak dlhodobosti oveľa skôr. V zmysle výkladu *ad absurdum* by orgán činný v trestnom konaní musel čakať až do momentu, kedy by daný znak dlhodobosti bol naplnený. S ohľadom na povahu prenasledovania a dopad takéhoto konania na osobu poškodenú by išlo o prístup, ktorý nemá v rámci ochrany záujmov v trestnom práve miesto a význam.

⁵ K tomu pozri napríklad MENCEROVÁ, I., L. TOBIÁŠOVÁ, Y. TURAYOVÁ, et al. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 1. vyd. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 289. ISBN 978-80-89122-96-7, prípadne tiež VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 11, s. 334. ISSN 1213-5313.

⁶ K tomu pozri bližšie *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. října 2014, sp. zn. 8 Tdo 1084/2014*.

⁷ Bližšie pozri VANTUCH, P. K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2011, roč. 15, č. 2, s. 7. ISSN 1211-2860.

a jednoliate a podľa ktorých je pojem „dlhodobá“ vystavaný na prísnej korelácii prvkov kvantitatívneho a kvalitatívneho, s čím sa v plnej miere stotožňujeme. Predmetný prístup najlepšie a najpresnejšie vystihuje podstatu využitia predmetného pojmu, teda vzájomnú podmienenosť stránky kvantitatívnej a kvalitatívnej v individuálnom prípade. Práve s ohľadom na zmienené skutočnosti opätovne zdôrazňujeme, že uvedené je základným argumentom pre fakt, že pojem „dlhodobá“ nie je možné presne legislatívne kvantifikovať; domnievame sa však, že je možné nastoliť základný rámec jeho vnímania prostredníctvom judikatúry, t.j. akési východiskové vnímanie, ktoré môže byť vzhľadom na individuálny prípad modifikované, korigované (s uvedeným východiskom budeme pracovať predovšetkým v ďalšom texte).

Ak máme nadviazať na naposledy spomenuté vnímanie kombinácie stránky kvantitatívnej a kvalitatívnej, platí, že aj názory autorov sa v danej otázke rôznia, hoci sa pod vplyvom judikatúry pomerne stabilizovali. Do pozornosti by sme chceli dať najskôr názor, ktorý je odchylný v zdanajvýraznejšej miere, avšak uvedené nespôsobuje, podľa nášho vnímania, nesprávnosť daného názoru.⁸ Dlhodobosť prenasledovania je chápaná ako súbor útokov (ktoré sú v zmysle Trestného zákona taxatívne vyjadrené ako formy prenasledovania v rámci písmen a) až e)), ktoré spĺňajú zákonodarcom predpísanú charakteristiku (sú spôsobilé vyvolať dôvodnú obavu o život alebo zdravie, prípadne sú spôsobilé podstatným spôsobom zhoršiť kvalitu života poškodenej osoby). Na uvedený kvalitatívny znak (ktorý je prakticky v absolútnom súlade s vnímaním iných autorov) nadväzuje znak kvantitatívny, ktorý vnímajú autori ako početnosť najmenej troch útokov v rozmedzí aspoň troch dní. Uvedené nevnímajú ako pravidlo, od ktorého nie je možné sa odchýliť, ale takto predostierajú základnú schému, pričom dodávajú, že menší počet útokov si vyžaduje dlhšie časové obdobie ich pôsobenia (a *vice versa*). Menším nedostatkom je fakt, že autori nepracujú explicitne s vplyvom intenzity útokov na podmienku dĺžky ich trvania; uvedené je však možné z výkladu odvodiť nepriamo. Rovnako vyslovujú názor, že medzi takýmito útokmi môže byť kľudne i dlhšie časové obdobie (napríklad aj mesiace), čím len argumentačne podporujú skutočnosť, že vyslovená kvantifikácia je len základným náčrtom, ktorý je podľa okolností prípadu modifikovateľný. Dodávajú, že ak časové obdobie medzi útokmi prenasledovania predstavuje čas presa-

⁸ K tomu pozri bližšie BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1204 a nasl. ISBN 978-80-7400-394-3.

hujúci jeden rok, vytrácajú sa väzby útokov, ich časová súvislosť, samozrejme, s výnimkou prípadov, kedy je táto doba odôvodnená objektívnou nemožnosťou konania na strane páchatel'a.

Druhú názorovú skupinu v rámci akceptovania súvzťažnosti kvalitatívnej a kvantitatívnej stránky v rámci vnímania pojmu „dlhodobosť“ predstavuje skupina autorov,⁹ ktorí vykladajú predmetný pojem prostredníctvom počtu kontaktov (v zmysle foriem prenasledovania obsiahnutých v Trestnom zákone) za určité obdobie. Za východiskovú situáciu považujú v rámci doktríny počet približne desiatich útokov za obdobie približne jedného mesiaca (nájdeme aj vymedzenie za obdobie štyroch týždňov, čo nepredstavuje absolútne žiadny rozdiel).¹⁰ To, že ide o určité východisko, na ktorom môžu orgány aplikujúce právo stavať, zvyrazňuje fakt, že takéto vnímanie dlhodobosti je doplnené o dikciu, že za stavu, ak je intenzita útokov vyššia ako je norma priemernej intenzity útokov (na čo musí opätovne odpovedať prax, teda práve prax musí uviesť, že miera intenzity útokov sa vymyká z rámca toho, čo je útokom miery priemernej),¹¹ možno akceptovať v zmysle naplnenia pojmu „dlhodobosť“ aj obdobie kratšie. Základným východiskom sú však okolnosti konkrétneho prípadu; ich posúdenie je na orgáne aplikujúcom právo v súlade so zaužívanou praxou, ktorá sa v súvislosti s trestným činom nebezpečného prenasledovania prakticky stále formuje, respektíve dotvára. Platí, že pokiaľ páchatel' pokračuje v útokoch aj po spomenutom období, hoci je zjavná bezvýslednosť jeho konania, takéto konanie je potrebné vnímať ako vysoko nebezpečné, respektíve zvyšuje sa jeho závažnosť. Uvedené možno argumentačne oprieť aj o prístupy v Českej republike, a to práve vo vzťahu k trestnému činu „nebezpečného pronásledování“ v zmysle § 354 Zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestní

⁹ Pozri napríklad ŠANTA, J. a E. PFUNDTNER. Nebezpečné prenasledovanie – stalking. In: *Epi.sk – Ekonomické právne informácie* [online]. 2012-03-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/Nebezpecne-prenasledovanie-stalking.htm>, rovnako pozri tiež ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník II: Komentář: §§ 140 – 421*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294 a nasl. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁰ Uvedené bolo v záujme zákonodarcu v rámci legislatívneho procesu, hoci v dôvodovej správe sa to neodzrkadlilo; k tomu pozri bližšie ŠANTA, J. a E. PFUNDTNER. Nebezpečné prenasledovanie – stalking. In: *Epi.sk – Ekonomické právne informácie* [online]. 2012-03-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/Nebezpecne-prenasledovanie-stalking.htm>.

¹¹ Takou je napríklad situácia, kedy dochádza k prenasledovaniu obete často, napríklad niekoľko dní v týždni, prípadne každý jeden deň, navyše intenzívnymi spôsobmi; doba, ktorá postačuje na naplnenie kvantitatívneho znaku dlhodobosti, sa môže skrátiť napríklad aj na dva či tri týždne.

zákoník“), ktorý rovnako zahŕňa obsahovo ekvivalentné spojenie „dlhodobě pronásleduje“, taktiež bez výkladu pojmu v rámci Trestního zákoníku. Česká právná doktrína, silno podporená a prakticky majúca základ v judikatúre, vníma pojem „dlhodobost“ z hľadiska kvalitatívneho ustáleno, ako opakujúce sa a spravidla aj systematicky či sústavne uskutočňované konanie. Česká doktrína zdôrazňuje fakt,¹² že zákonodarca nevyjadril záujem na kriminalizovaní a trestaní krátkodobých, či dokonca náhodných prejavov správania, hoci sú popísané ako formy prenasledovania v rámci skutkovej podstaty trestného činu nebezpečného prenasledovania. Z pohľadu kvantitatívneho platí, že dlhodobosť je vyjadrená opakovaním kontaktov spočívajúcich v prenasledovaní, a to aspoň prostredníctvom desiatich útokov v priebehu minimálne štyroch týždňov. Vnímanie v rámci slovenskej doktríny má svoj základ nepochybne práve v rámci ponímania v podmienkach Českej republiky; prax spojená s trestným činom „nebezpečného pronásledování“ je tu oveľa bohatšia (najmä čo sa týka rozhodovacej činnosti Nejvyššího soudu České republiky), keďže uvedený trestný čin je súčasťou Trestního zákoníku s účinnosťou od 1. januára 2010 (teda od obdobia rekonštrukcie trestného práva hmotného).

Pomerne osobitným spôsobom výkladu pojmu „dlodobosť“ je prístup autorov,¹³ ktorí hľadajú korelácie s inými pojmami obsiahnutými v Trestnom zákone, ktoré sa dotýkajú určitého časového hľadiska, a zároveň Trestný zákon či prípadne doktrína (pomerne ustáleno) ponúka ich výklad. V praktických dosahoch sa uvedené spája s pojmom „po dlhší čas“ ako závažnejším spôsobom konania v zmysle § 138 písm. b) Trestného zákona a s pojmom „porucha zdravia trvajúca dlhší čas“ v zmysle § 123 ods. 3 písm. i) a ods. 4 Trestného zákona. V spojitosti s prvým z uvedených pojmov platí, že samotný pojem „po dlhší čas“ ako kvalifikačný znak nie je vyjadrený kvantifikátorom generálne pre všetky trestné činy. Hoci môžeme vychádzať z názoru, že v súvislosti s výkladom uvedeného po-

¹² Pozri napríklad VANTUCH, P. K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podľa § 354 trestného zákoníku. *Trestní právo*. 2011, roč. 15, č. 2, s. 7. ISSN 1211-2860.

¹³ Porovnaj BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1204. ISBN 978-80-7400-394-3; IZAKOVIČ, M. Stalking – trestný čin nebezpečného prenasledovania. In: *Právne listy* [online]. 2017-04-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a554-stalking-trestny-cin-nebezpecneho-prenasledovania>, prípadne porovnaj tiež ŠANTA, J. a E. PFUNDTNER. Nebezpečné prenasledovanie – stalking. In: *Epi.sk – Ekonomické právne informácie* [online]. 2012-03-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/Nebezpecne-prenasledovanie-stalking.htm>.

jmu akceptuje súdna prax obdobie približne šiestich mesiacov,¹⁴ ide, opätovne ako v prípade pojmu „dlhodobo“ využitého v rámci § 360a Trestného zákona, o východiskovú situáciu, ako dodávajú aj autori uvedenej myšlienky, a pre konkrétne posúdenie sú rozhodujúce viaceré okolnosti, ako sú druh trestného činu, jeho povaha, prípadne spôsob, akým môže byť spáchaný, alebo skutočnosť, či si konkrétny čin vyžaduje dlhšiu prípravu a podobne.¹⁵ Aj tu však platí, že čím je nižšia intenzita konania, prostredníctvom ktorého je páchaný trestný čin, tým sa bude vyžadovať dlhšie časové obdobie pre naplnenie kvalifikačného znaku „po dlhší čas“. V spojitosti s uvedeným kvalifikačným znakom si dovoľíme tvrdiť,¹⁶ že použitie závažnejšieho spôsobu konania „po dlhší čas“ nie je vzhľadom na znenie § 38 ods. 1 Trestného zákona absolútne vylúčené; musí však platiť, že pojmy „dlhodobo“ a „po dlhší čas“ nesplývajú, teda nie sú použité pre tú istú okolnosť, naopak, kvalifikačný znak „po dlhší čas“ vyjadruje, že trestná činnosť je páchaná po dlhšie obdobie, ako je v prípade určitého trestného činu bežné, typické. Posúdenie opätovne pozostáva zo skúmania daností individuálneho prípadu. Na strane druhej, iná situácia nastáva v prípade podporného využitia výkladu k pojmu „dlhší čas“ v prípade § 123 ods. 3 písm. i) a ods. 4 Trestného zákona. Tu platí, že predmetný pojem je kvantifikovaný priamo zákonodarcom, teda, že ide o obdobie v rozsahu najmenej štyridsaťdva kalendárnych dní, t.j. šiestich týždňov. Platí, že ide dokonca o niečo dlhšie obdobie v porovnaní s dobou, ktorá je doktrínou akceptovaná ako východiskový kvantifikátor pojmu „dlhodobo“ (teda približne desať útokov v období štyroch týždňov). Možno však konštatovať, že vnímanie pojmu „dlhodobo“ sa z hľadiska obsahového k výkladu pojmu „dlhší čas“ približuje.¹⁷

Z hľadiska použitia pojmu „dlhodobo“ v intenciách Trestného zákona je možné spomenúť aj § 405 Trestného zákona – trestný čin dezercie (jedenásta hlava osobitnej časti Trestného zákona, Trestné činy vojenské),

¹⁴ K tomu pozri bližšie ČENTĚŠ, J. et al. *Trestný zákon: Komentár*. 4. aktualiz. vyd. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 276. ISBN 978-80-8155-076-8.

¹⁵ K tomu pozri bližšie BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1035 a 1210. ISBN 978-80-7400-394-3.

¹⁶ Uvedené potvrdzuje aj názor iných autorov; k tomu pozri BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1210. ISBN 978-80-7400-394-3.

¹⁷ K tomu pozri bližšie ŠANTA, J. a E. PFUNDTNER. Nebezpečné prenasledovanie – stalking. In: *Epi.sk – Ekonomické právne informácie* [online]. 2012-03-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/Nebezpecne-prenasledovanie-stalking.htm>.

v rámci ktorého je obsiahnutý pojem „dlhodobó“. ¹⁸ Uvedený pojem je viazaný na motív vyhnutia sa vojenskej službe (prostredníctvom svojvoľného vzdialenia sa), ide teda o podstatne iný prípad použitia pojmu „dlhodobó“ než je tomu v prípade § 360a Trestného zákona. Uvedené však môže predstavovať minimálne inšpiráciu vo vzťahu k chápaniu pojmu „dlhodobosť“ v podmienkach trestného činu nebezpečného prenasledovania. Termín „dlhodobó“ je ako určité časové hľadisko v zmysle § 405 Trestného zákona vykladaný doktrínou len v spojitosti so zámerom páchatel'a vyhýbať sa vojenskej službe, a to trvalo alebo po neurčitú dobu. ¹⁹ V rámci dostupnej doktríny nenachádzame obsahové vymedzenie daného pojmu prostredníctvom jeho kvantifikovania.

Pojem dlhodobosti v rozhodovacej činnosti súdov

Náhľadom do rozhodovacej činnosti súdov, ako v podmienkach Slovenskej republiky, tak aj Českej republiky, môžeme konštatovať, že je jednoznačne rozvinutejšia v Českej republike, kde bol určitý vývoj zavŕšený prijatím právnej vety R 41/2019. ²⁰ Všeobecne platí, že argumentácia v rámci rozhodovacej činnosti Nejvyššího soudu České republiky spojená s výkladom pojmu „dlouhodobě“ v rámci trestného činu „nebezpečného pronásledování“ v zmysle § 354 Trestního zákoníku je v praktických dopadoch aplikovateľná aj na výklad pojmu „dlhodobó“ v intenciách § 360a Trestného zákona. Nehovoríme však o nekritickom preberaní záverov, ale o určitej inšpirácii v rámci predmetného výkladu pojmu, nakoľko jeho naplnenie je jedným z kumulatívnych predpokladov pre vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti.

V rámci rozhodovacej praxe v Slovenskej republike vo vzťahu k výkladu pojmu „dlhodobó“ platí, že jeho vnímanie je založené predovšetkým na kvalitatívnom hľadisku, ktoré je podporne doplnené hľadiskom kvantitatívnym. Kvalitatívne hľadisko je vyjadrené niekoľkými vynútiteľnými útokmi, respektíve pokusmi o ne, ktoré sú zároveň spôsobilé vyvolať u poškodeného dôvodnú obavu; predmetom vyvodzovania trestnej

¹⁸ Uvedená základná skutková podstata trestného činu dezercie znie: „Kto sa svojvoľne vzdáľuje v úmysle *dlhodobó* sa vyhnúť vojenskej službe alebo kto sa svojvoľne vzdáľuje dlhšie ako 30 dní, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.“

¹⁹ Bližšie pozri BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1396. ISBN 978-80-7400-394-3.

²⁰ Právna veta bola schválená na zasadnutí Trestného kolégia Nejvyššího soudu České republiky dňa 18. septembra 2019, základom pre jej prijatie bolo *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. duben 2019, sp. zn. 8 Tdo 178/2019*. Právna veta bola uverejnená pod číslom 41/2019 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

zodpovednosti majú byť tie konania, ktoré sa vyznačujú sústavnosťou, vytrvalosťou a systematickosťou, a nie konania náhodné či ojedinelé.²¹ Kvantitatívne hľadisko je reprezentované akceptovaním všeobecného východiska, že by malo ísť o približne viac ako desať útokov (priemernej intenzity) za obdobie viac ako štyroch týždňov, hoci uvedené nebolo nikdy judikované, navyše pokiaľ je výsledkom prenasledovania bezvýslednosť konania.²² Čím menší je časový odstup medzi jednotlivými útokmi, tým kratšie obdobie už spĺňa podmienku dlhodobosti. Prakticky menej problematické vo vzťahu k preukazovaniu dlhodobosti ako kumulatívneho znaku skutkovej podstaty trestného činu sú prípady, kedy konanie páchatel'a v prípade nebezpečného prenasledovania presahuje dlhšie časové obdobie (môžeme hovoriť rádovo o niekoľkých mesiacoch), o to pádnejšia je argumentácia ohľadom naplnenia znaku dlhodobosti v prípadoch, ktoré presahujú obdobie šiestich mesiacov či jedného roka (samozrejme, pokiaľ sa ne bavíme o osobitných druhoch prípadov, v rámci ktorých je intenzita útokov tak nízka, že si naplnenie znaku dlhodobosti vyžaduje aj dlhšie časové obdobie, napríklad ak sú jednotlivé útoky rozdelené časovým obdobím niekoľkých mesiacov). V spojitosti s uvedeným si teda dovoľíme konštatovať, že sudy sa v podmienkach Slovenskej republiky v súvislosti s preukazovaním znaku dlhodobosti nevenujú uvedenému len z hľadiska kvantifikovania dĺžky predmetného konania, ale aj z hľadiska línie kvalitatívnej, teda s ohľadom na prepojenie uvedených prvkov, t.j. že početnosť útokov vytvára dostatočnú intenzitu pre vyslovenie záveru, že ide o dlhodobé prenasledovanie v zmysle Trestného zákona. K uvedenému musí, samozrejme, kumulatívne pristúpiť podmienka, že prenasledovanie je vykonávané niektorou z foriem vymedzených Trestným zákonom tak, že zároveň vyvoláva dôvodnú obavu o život alebo zdravie, respektíve zhoršuje kvalitu života poškodeného podstatným spôsobom.

Ako sme už naznačili, rozhodovacia prax Nejvyššieho soudu České republiky je o niečo rozpracovanejšia a môže nepochybne slúžiť ako inšpirácia pre posudzovanie v Slovenskej republike. Nejde pritom len o postup v posledných rokoch, ale o kontinuálny vznik ustálenej praxe. V prvom

---

²¹ Bližšie pozri napríklad *Uznesenie Krajského súdu Bratislava zo dňa 19. jún 2018, sp. zn. 3To/37/2018*.

²² Uvedené je možné argumentačne podložiť aj rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (*Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 7. august 2019, sp. zn. 6Tdo/60/2018*), ktorý, hoci neustanovil konanie páchatel'a ako nadmieru intenzívne, nevnímal obdobie v trvaní len niečo viacej ako dva mesiace v spojitosti s preukázaním znaku dlhodobosti prenasledovania problematcky.

rade je potrebné uviesť, že táto rozhodovacia prax je založená na kombinovanom vnímaní pojmu „dlhodobosť“, a to cez znak kvantitatívny, ako aj znak kvalitatívny. Príkladom môže byť uznesenie Nejvyššieho soudu České republiky z 8. septembra 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011, ktoré predstavuje akýsi základ vnímania výkladu pojmu „dlhodo“. Okrem iného ustanovuje, že „*Dlouhodobostí je u trestného činu nebezpečného pronásledování třeba rozumět přinejmenším několik vynucených kontaktů nebo pokusů o ně, které zároveň musí být způsobilé v poškozeném vyvolat důvodnou obavu. Ojedinelé nebo náhodné projevy, byť jinak nežádoucího chování, tyto požadavky nesplňují. Zpravidla se bude tedy jednat o soustavně, vytrvale, tvrději a systematicky prováděná jednání, vybočující z běžných norem chování, které mohou v některých případech i nebezpečně gradovat [...] splnění požadavku dlouhodobosti je dozajista závislé na formě nebezpečného pronásledování a intenzitě, s jakou byly zákonem vyjmenované formy nebezpečného pronásledování jednáním obviněného naplněny, přičemž platí, že čím závažnější forma a vyšší intenzita jejího naplňování, tím kratší doba postačí pro vyslovení závěru, že jde o jednání dlouhodobé. V konkrétním případě je doba páčání skutku vymezena několika měsíci, což lze v obecné rovině považovat za období vyhovující požadavku dlouhodobosti.*“²³ Ako je vidno z uvedenej dikcie, v tomto období ešte rozhodovacia prax nepracovala s alternatívou, že východiskovým kvantifikátorom pojmu „dlhodo“ by malo byť približne desať útokov v období asi štyroch týždňov, pri zachovaní primeranej miery intenzity útokov. Posun vo vnímaní je však reálne viditeľný v rámci uznesenia Nejvyššieho soudu České republiky z 15. júla 2015, sp. zn. 7 Tdo 832/2015, ktoré, okrem iného, explicitne odkazuje na doktrínu a uvádza, že „... z ustanovení § 354 odst. 1 Trestního zákoníku explicitně nevyplývá, jak dlouhým časovým obdobím a jakým počtem dílčích aktů obtěžujícího jednání je naplněn zákonný znak dlouhodobě. Doktrína vykládá tento znak za pomoci kvantitativních ukazatelů tak, že pronásledování musí zahrnovat dobu minimálně čtyř týdnů, a zároveň musí spočívat ve více než deseti případech obtěžujícího jednání pachatele směřujících ke kontaktu s poškozeným.“²⁴ Nejvyšší soud se s tímto výkladem ztotožňuje a nevidí přesvědčivý důvod k tomu, aby se od něj odchýlil, byť tím nemínil apriorně vyloučit, že v konkrétním případě vyznačujícím se nějakými mimořádnými okolnostmi může být znak dlouho-

²³ Bližšie pozri *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. září 2011*, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011. Porovnaj tiež argumentáciu v rámci *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. říjen 2014*, sp. zn. 8 Tdo 1084/2014.

²⁴ S priamym odkazom na ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník II: Komentář: §§ 140 – 421*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3295. ISBN 978-80-7400-428-5.

*době naplněn i jednáním spadajícím do kratšího časového úseku nebo zahrnujícím menší počet dílčích aktů. Musí jít o případy, v nichž se obtěžující jednání vyznačuje nebyvalou závažností a mimořádnou intenzitou. Nelze ovšem dojít tak daleko, aby byl zcela popřen význam zákonného znaku dlouhodobě ve smyslu časového vymezení a aby byl tento znak zaměněn či ztotožněn s ostatními znaky objektivní stránky uvažovaného trestného činu.*²⁵ Nejvyšší soud České republiky tímto prakticky v plnej miere akceptoval východiská teórie pre potreby praxe, a to práve v zmysle východiska, ktoré môže byť s ohľadom na okolnosti prípadu modifikované. Predovšetkým však kládol dôraz na zvýraznenie skutočnosti, že samotná intenzita útokov (teda stránka kvalitatívna) nemôže v miere absolútnej stránku kvantitatívnu potlačiť. Uvedený právny vývoj bol zavŕšený, ako sme už spomenuli, prijatím právnej vety R 41/2019 Trestným kolégiom Nejvyššího soudu České republiky. Vzhľadom na fakt, že právna úprava v Slovenskej republike a v Českej republike je vo vzťahu k výkladu dlhodobosti rovnaká, má význam aj pre aplikačnú prax na našom území, hoci iba nepriamo a, samozrejme, nie záväzne. Spomenutá právna veta v prijatom znení znie: „Zákonný znak „jiného dlhodobě pronásleduje“ u přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 Trestního zákoníku může být spatřován i v době trvající jeden měsíc, jestliže jde o velmi intenzivní jednání vyznačující se soustavností, úporností, tvrdošijností, a pro svou nebezpečnost vyvolává důvodnou obavu u poškozeného a případně graduje ve fyzické násilí, výrazně vybočuje z mezí normálních společenských vztahů, je prováděno různými prostředky a spočívá v kombinaci alternativ vymezených v citovaném ustanovení.“²⁶ Pre aplikačnú prax znamená uvedená právna veta skutočnosť, že ide o zavŕšenie postupnej tvorby ustálenej praxe vo vzťahu k výkladu pojmu „iného dlhodobo prenasleduje“, respektíve že ide o logické zavŕšenie vývoja v rámci rozhodovacej praxe. Ide o judikovanie stavu, ktorý už bol považovaný za konformný; ako sme už niekolo'kokrát uviedli, takéto vymedzenie predstavuje nastavenie základného vnímania pojmu „dlhodobo“ v spojitosti s trestným činom v zmysle § 354 Trestního zákoníku, pričom časový rámec môže byť modifikovaný

²⁵ Bližšie pozri *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. červenec 2015, sp. zn. 7 Tdo 832/2015.*

²⁶ K tomu pozri bližšie *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. duben 2019, sp. zn. 8 Tdo 178/2019.* Z hľadiska komplexnosti podanej informácie je potrebné uviesť, že v danom prípade išlo o natoľko intenzívne konanie páchatel'a (spočívajúce v neustálych telefonátoch a inej forme kontaktovania v minimálnej miere dva- až trikrát denne), že postačovalo z hľadiska naplnenia pojmu „dlhodobost prenasledovania“ aj časové obdobie približne jedného mesiaca (teda štyroch týždňov).

v závislosti od intenzity konania (ako vo vzťahu k časovému predĺženiu, tak aj vo vzťahu k časovému skráteniu). Uvedené považujeme za stav mimoriadne vhodne nastavený, nakoľko na jednej strane nepôsobí vágne a nejasne (teda nie je v rozpore s princípom právnej istoty), na strane druhej umožňuje svojou pružnosťou využitie vo vzťahu k celej škále vo pred neurčitého počtu prípadov toho istého druhu.

Záver

Na záver môžeme konštatovať, že hoci je uvedená otázka výkladu pojmu „dlhodobá“ v súvislosti s trestným činom nebezpečného prenasledovania stále prakticky otvorená, dovoľme si tvrdiť, že stojí na pomerne pevných doktrínálnych základoch, ktoré, hoci majú svoj pôvod v českej právnej doktríne, spočívajú na pevných argumentačných základoch.

Vyzdvihujeme predovšetkým prístupy autorov, ktorí vychádzajú z predpokladu, že „dlhodobosť prenasledovania“ je vystavaná ako na zložke kvalitatívnej (s ohľadom na intenzitu konania), tak aj na zložke kvantitatívnej (s ohľadom na časový rámec daného konania). Uvedené zložky totiž nie sú vo vzťahu nadradenosti a podradenosti, ale vo vzťahu vzájomnej súvzťažnosti, úmernosti, čo sa javí v dnešnej dobe z hľadiska aplikačnej praxe ako najvhodnejšie riešenie, ktoré zatiaľ nespôsobilo neriešiteľnú situáciu. Plne súhlasíme s tézou, že východiskovým výkladom pojmu „dlhodobá“ v zmysle dikcie § 360a Trestného zákona je rámec opakovania sa útokov priemernej intenzity v počte najmenej desať v časovom období približne štyroch týždňov (respektíve jedného mesiaca). Akceptácia predpokladu, že intenzívnejšie útoky spočívajúce v prenasledovaní sú spôsobilé naplniť znak dlhodobosti aj v priebehu kratšieho obdobia (a *vice versa*), robí z uvedenej schémy v podmienkach trestného práva Slovenskej republiky všeobecne aplikovateľné pravidlo. Nie je vylúčené, že do budúca bude uvedený výrok Najvyšším súdom Slovenskej republiky, respektíve jeho Trestnoprávnym kolégiom judikovaný; závisieť to však bude predovšetkým od rešpektovania východísk právnej doktríny.

Zoznam bibliografických odkazov

BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 1568 s. ISBN 978-80-7400-394-3.

- ČENTĚŠ, J. et al. *Trestný zákon: Komentár*. 4. aktualiz. vyd. Žilina: Eurokódex, 2018. 978 s. ISBN 978-80-8155-076-8.
- IZAKOVIČ, M. Stalking – trestný čin nebezpečného prenasledovania. In: *Právne listy* [online]. 2017-04-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a554-stalking-trestny-cin-nebezpecneho-prenasledovania>.
- MENCEROVÁ, I., L. TOBIÁŠOVÁ, Y. TURAYOVÁ, et al. *Trestné právo hmotné: Osobitná časť*. 1. vyd. Šamorín: Heuréka, 2014. 389 s. ISBN 978-80-89122-96-7.
- ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník II: Komentář: §§ 140 – 421*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1451-3586. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠANTA, J. a E. PFUNDTNER. Nebezpečné prenasledovanie – stalking. In: *Epi.sk – Ekonomické právne informácie* [online]. 2012-03-02 [cit. 2019-11-30]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/Nebezpecne-prenasledovanie-stalking.htm>.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. červenec 2015, sp. zn. 7 Tdo 832/2015.*
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. duben 2019, sp. zn. 8 Tdo 178/2019.*
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.*
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. říjen 2014, sp. zn. 8 Tdo 1084/2014.*
- Uznesenie Krajského súdu Bratislava zo dňa 19. jún 2018, sp. zn. 3To/37/2018.*
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 7. august 2019, sp. zn. 6Tdo/60/2018.*
- VANTUCH, P. K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2011, roč. 15, č. 2, s. 5-13. ISSN 1211-2860.
- VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 11, s. 331-336. ISSN 1213-5313.
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v znení neskorších predpisov.*

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

JUDr. Stanislav Mihálik

Právnická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Šafárikovo námestie 6
810 00 Bratislava
Slovenská republika
stanislav.mihalik@flaw.uniba.sk